



Dünya Süs Bitkileri Sektöründe Ürün Deseni, Sosyo-Ekonomik ve Teknoloji Alanında Yaşanan Gelişmeler ile Türkiye'nin Gelecek Vizyonu

Soner Kazaz

Ankara Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Bahçe Bitkileri Bölümü, 06100-Ankara

skazaz@ankara.edu.tr

Özet

Dünyada süs bitkileri üretim alanları 2005-2015 arasındaki 10 yıllık dönemde %28.2 oranında artış göstererek 1 milyon 750 bin 66 ha'a, üretim değeri ise son 6 yıllık (2009-2015) dönemde %68.8 oranında artarak 64 milyar 708 milyon 500 bin Euro'ya ulaşmıştır. Ürün grupları arasında üretim alanı bakımından en büyük payı dış mekan süs bitkileri (1 milyon 70 bin ha) alırken, üretim değerinde en büyük payı kesme çiçek+iç mekan süs bitkileri (35 milyar Euro) almıştır. 2016 yılı verilerine göre, dünya süs bitkileri ihracatının (18 milyar 136 milyon 866 bin Euro) %60.7'sini Hollanda, Kolombiya ve Almanya gerçekleştirirken, süs bitkileri ithalatının (16 milyar 657 milyon 36 bin Euro) %50'sini Almanya, Hollanda, ABD ve İngiltere gerçekleştirmiştir. Kesme çiçek üretim merkezleri ağırlıklı olarak uygun iklim koşulları ve işgücü maliyetlerinin düşük olduğu Afrika, Güney Amerika ve Asya-Pasifik kıtalarındaki ülkelere kayarken, gelişmiş ülkeler bu alanda ya yüksek teknolojiden yararlanarak birim alandan maksimum düzeyde verim alma yoluna gitmişler ya da iç ve dış mekan süs bitkileri ile çiçek soğanları üretimine yönelmişlerdir. Ayrıca dünyada birçok ülke de kendi doğal floralarındaki türleri süs bitkileri sektörüne kazandırarak bu türlerin ihracatına başlamıştır. Türkiye süs bitkileri sektöründe; uygun iklim koşulları, zengin biyoçeşitliliği, pazar ülkelere yakınlığı, işgücü varlığı ve yenilenebilir enerji kaynakları gibi avantajlarını iyi değerlendirip kullanabilirse, dünya süs bitkileri üretim ve ihracatında önemli bir konuma gelebilir. Küreselleşme, ülkeler arasındaki ekonomik, siyasi ve sosyal ilişkileri yaygınlaştırırken, teknoloji, iletişim ve ulaşım alanındaki hızlı gelişmeler de fiziki sınırları ortadan kaldırarak karşılıklı etkileşimi artırmıştır. Bu durum birçok sektörde olduğu gibi süs bitkileri sektöründe de önemli gelişim ve değişimlere neden olmuştur. Bu çalışmada, dünya süs bitkileri sektöründe üretim, ihracat, ithalat, ürün deseni ve teknoloji alanında yaşanan gelişmeler ile Türkiye'nin süs bitkileri alanında gelecek vizyonu hakkında bilgi verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Süs bitkileri, Dünya, Türkiye, Teknoloji, Gelişme, Değişim

Developments in the Crop Pattern and in the Socio-Economic and Technological Fields in the World Ornamental Plant Sector and the Future Vision of Turkey

Abstract

The production areas for ornamental plants worldwide increased by 28.2% and reached 1 million 750 thousand and 66 ha in the decade of 2005-2015, whereas the production value increased by 68.8% and reached 64 billion 708 million and 500 thousand Euros in the last 6 years (2009-2015). Whilst outdoor plants had the largest share in terms of production areas among the crop groups (1 million and 70 thousand ha), cut flowers+pot plants had the largest share in terms of production value (35 billion Euros). According to the data of 2016, the Netherlands, Colombia and Germany performed 60.7% of the world ornamental plant export (18 billion 136 million and 866 thousand Euros), while Germany, the Netherlands, the USA and England carried out 50% of the ornamental plant import (16 billion 657 million and 36 thousand Euros). Whilst the cut flower production centers largely shifted to the countries in the continents of Africa, South America, and Asia-Pacific with favorable climatic conditions and low labor costs, the developed countries either chose to obtain the maximum yield per unit area by using high technology in this field or turned to the production of pot and outdoor plants as well as of flower bulbs. Many countries in the world introduced the species in their own natural flora to the ornamental plant sector and began to export these species. If Turkey well utilizes and uses its such advantages as its favorable climatic conditions, rich biodiversity, proximity to market countries, labor availability, and renewable energy sources in the ornamental plant sector, it may ascend to an important position in the production and exportation of world ornamental plants. While globalization has made the economic, political, and social relations among the countries widespread, the rapid developments in the fields of technology, communication, and transport have removed the physical borders and enhanced mutual interaction. This has led to significant developments and changes in the ornamental plant sector, as in many sectors. In this study, information is provided about the developments experienced in production, export, import, crop pattern, and technology in the world ornamental plant sector as well as on the future vision of Turkey in the field of ornamental plants.

Keywords: Ornamental plants, World, Turkey, Technology, Development, Changing



Dünyada Süs Bitkileri Üretimi

Tarihsel Gelişim

Bitkilerin süs bitkisi amacıyla kültüre alınıp yetiştirilmesi insan uygarlığının en az 4000 yıl öncesine kadar uzanmaktadır. Bununla birlikte dünyada süs bitkileri üretimi 1900'li yılların başlarında gelişmiş ülkelerin (ABD, Hollanda, Japonya, Almanya, İngiltere, İtalya ve Fransa) ağırlıklı olarak kesme çiçek üretimine geçmesiyle birlikte ticari önem kazanmaya başlamış, sonraki yıllarda ise sırasıyla iç ve dış mekan süs bitkileri ile çiçek soğanları gelişme göstermiştir (Lawson, 1996). II. Dünya savaşı sırasında duraksamanın yaşandığı sektör, 1950'li yıllardan itibaren yeniden ivme kazanmış ve üretim alanları gelişmiş ülkelerin yanısıra iklim koşullarının uygun olduğu bölgelere doğru yayılmaya başlamıştır. Bu yıllarda ABD, Kanada, Hollanda, İngiltere, Fransa, İtalya, Almanya ve Japonya sektörün hem en gelişmiş hem de en önemli pazarları konumuna gelmişlerdir (Karagüzel ve ark., 2010).

Uygun iklim koşulları ve ucuz işgücüne sahip ülkelerin kesme çiçek üretimi ve ihracatına başlamasıyla birlikte dünya kesme çiçek üretim merkezleri de hızlı bir değişim göstermeye başlamıştır. Kesme çiçek ihraç eden ülkeler arasına; 1960 ve 1970'li yıllarda Kolombiya (Lawson, 1996), 1970'li yıllarda İsrail (Malter 1995), 1980'li yıllarda Güney Afrika, Kenya, Tayland, Ekvator, 1985'li yıllarda ise Uganda, bazı Afrika ülkeleri ve Türkiye eklenmiştir (Karagüzel ve ark., 2010). 1988-1993 yılları arasında Hollanda'da kesme çiçek sektöründe yaşanan kriz sonucunda başta Hollanda olmak üzere sektörün lokomotif ve geleneksel üretim yerleri olarak bilinen birçok gelişmiş ülke üretim merkezlerini Afrika, Asya ve Güney Amerika kıtasında uygun iklim koşulları ve ucuz işgücünün bulunduğu ülkelere kaydırmış (Lawson, 1996) ve üretimlerinin önemli bir bölümünü bu ülkelerde kendi işletmeleri aracılığıyla yaparak yine dünyanın farklı ülkelerine pazarlamaya başlamışlardır (Karagüzel ve ark., 2010). Hollanda'da kesme çiçek sektöründe yaşanan kriz, ABD'ye ise Hollanda ve Kolombiya dışında diğer ülkelerden de aşırı kesme çiçek ithalatının yapılması hem Hollanda hem de ABD'yi iç mekan süs bitkileri üretimine yöneltmiştir (Lawson, 1996). Bütün bu gelişmelerin sonucu olarak, Hollanda 1990 yılında dünya iç mekan süs bitkileri ihracatının neredeyse yarısını tek başına karşılar duruma

gelmiş ve Hollanda'yı sırasıyla Danimarka, Belçika ve Almanya izlemiştir (Malter, 1995). ABD, 1980'li yıllarda kesme çiçek ithalatını artırırken aynı zamanda iç mekan süs bitkileri üretimini de artırmaya başlamıştır (Lawson, 1996). Kesme çiçek üretim bölgeleri uygun ekoloji ve işgücü maliyetinin düşük olduğu ülkelere kayarken, gelişmiş ülkeler kendi ülkelerinde hem birim alanda yüksek verim ve kalite elde etmek amacıyla ileri teknoloji kullanımına hem de yeni ürünlerin üretilmesine yönelmişlerdir.

Sektörde uluslararası rekabetle birlikte ürün farklılaştırması anlamında hem kalite hem de hasat sonrası ömür (vazo ömrü) çok daha önemli faktörler olmaya başlamıştır. Çiçeklerin uluslararası alanda taşınmasıyla birlikte ürünlerin hastalık ve zararlılardan arı olduğuna yönelik bitki sağlık sertifikası zorunlu hale gelmiş ve buna yönelik olarak bazı ülkeler ithalata bazı sınırlamalar getirmeye başlamıştır. 1990'lı yıllarda Batı Avrupa ülkeleri, ABD ve Japonya gerek kesme çiçek gerekse saksılı süs bitkilerinde dünyada en önemli pazar konumuna gelmişlerdir. Bu ülkeleri Asya kıtasından Çin ve Endonezya izlemiştir (Lawson, 1996).

1990 yılında 50 milyar \$'ın üzerinde ekonomik değere sahip olan dünya süs bitkileri sektöründe en büyük payı 24.7 milyar \$ ile kesme çiçekler almış, bunu 14.3 milyar \$ ile saksılı süs bitkileri, 7.6 milyar \$ ile dış mekan süs bitkileri ve 900 milyon \$ ile çiçek soğanları izlemiştir (Malter, 1995). Hollanda'nın 1955 yılında dünya çiçek soğanları pazarında %55 olan payı 1992 yılında yaklaşık %24 oranında azalarak %13'e düşmüştür (Malter, 1995). Bu dönemde Hollanda'nın kesme çiçek ve saksılı süs bitkilerinin pazar payı ise %37'den %76'ya yükselmiştir. ABD'de ise toplam süs bitkileri satış değerinin %22'sini saksılı süs bitkileri oluşturmuştur (Lawson, 1996). Kesme çiçek ve saksılı süs bitkilerinin pazarlama stratejilerindeki değişim talep artışını da beraberinde getirmiştir. Hollanda'lı firmaların 1980'li yıllarda yaşanan bazı sıkıntılar nedeniyle ABD'ye ihtiyacın üzerinde kesme çiçek ihracatı gerçekleştirmeye başlaması, ABD'de çiçeklerin süpermarket ve outletlerde de geniş bir kitleye ulaşmasını sağlamış ve böylece sektör yeniden bir ivme kazanmıştır. Yıllar itibarıyla üretime yeni katılan ülkelerle birlikte hem üretim alanları hem de üretim değeri artan sektör, günümüzde tarımın en önemli kollarından biri haline gelmiştir.



VI. SÜS BİTKİLERİ KONGRESİ

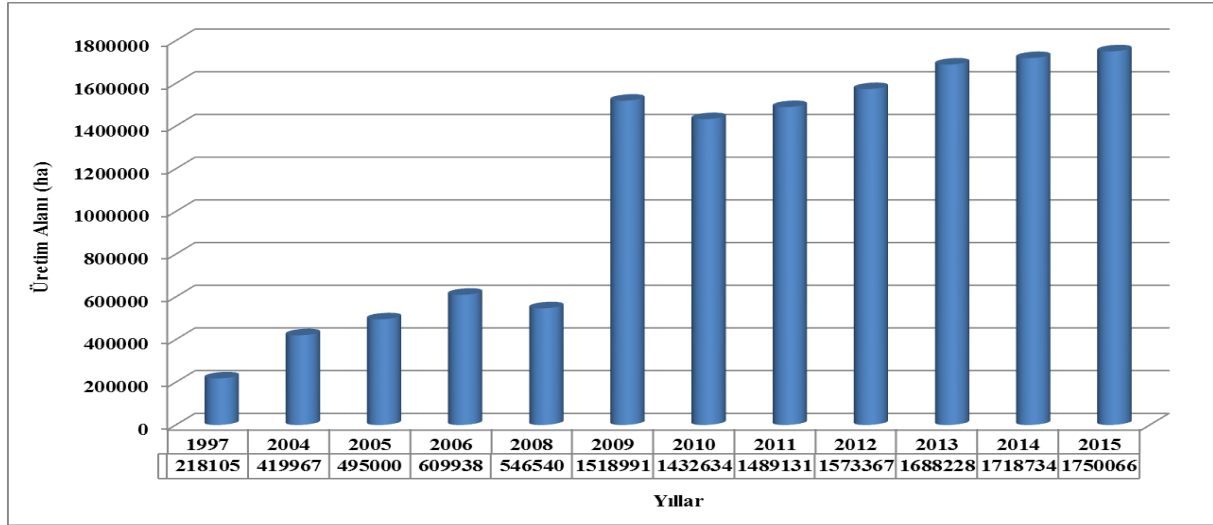
19-22 Nisan 2016, WOW Topkapı Palace - Antalya

Üretim Alanları

Dünyada 1997 yılında 218.105 ha olan süs bitkileri üretim alanları son 18 yılda %802.4 oranında artış göstererek 2015 yılında 1 milyon 752 bin 81 ha'ya ulaşmıştır (Çizelge 1). (Karagüzel ve ark., 2010; Kazaz ve ark., 2015; AIPH and Union Fleurs, 2016). Süs bitkileri içerisinde en fazla üretim alanına sahip ürün grubu dış mekan süs bitkileri (1.070.000 ha) olup, bunu kesme çiçek+iç mekan süs bitkileri

(650.000 ha) izlemektedir. Ürün grupları arasında son 6 yıllık dönemde (2009-2015) üretim alanı bakımından en fazla artış (%37.46) dış mekan süs bitkilerinde görülürken, kesme çiçek ve iç mekan süs bitkileri ile çiçek soğanlarının üretim alanlarında sırasıyla %7.46 ve %21.33 oranında azalma gerçekleşmiştir (Çizelge 2) (Kazaz ve ark., 2015; AIPH and Union Fleurs, 2010-2016).

Çizelge 1. Dünya süs bitkileri üretim alanlarının yıllara göre değişimi (ha)



(Kaynak: Karagüzel ve ark., 2010; Kazaz ve ark., 2015; AIPH and Union Fleurs, 2010-2016).

Çizelge 2. Dünya süs bitkileri üretim alanlarının ürün grupları ve yıllara göre değişimi (ha)

Ürün Grubu	Yıllar (Ha)							Değişim (2009-2015) (%)
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Kesme Çiçek ve İç Mekan Süs Bitkileri	702.383	560.000	572.000	652.000	620.000	620.000	650.000	-7,46
Dış Mekan Süs Bitkileri	778.391	839.710	888.727	892.939	1.040.000	1.069.000	1.070.000	37,46
Çiçek Soğanları	38.217	32.924	28.404	28.428	28.828	29.734	30.066	-21,33
Toplam	1.518.991	1.432.634	1.489.131	1.573.367	1.688.828	1.718.734	1.750.066	15,21

(Kaynak: Kazaz ve ark., 2015; AIPH and Union Fleurs, 2010-2016).

Kesme çiçek ve iç mekan süs bitkileri bakımından dünyada önemli üretici ülkelerin son 5 yılda üretim alanlarındaki değişim incelendiğinde (Çizelge 3), Hollanda (%12.32), Almanya (%5.94), Etiyopya (%38) ve Kolombiya (%9.35)'nin üretim alanları azalırken, İtalya (%17.56), İspanya (%163,02), Kenya (%85.28), Çin (%25,33), Hindistan (%35,52) ve ABD (%67,69)'nin ise artış göstermiştir (AIPH and Union Fleurs, 2011, 2016). Çiçek soğanları üretiminde, Hollanda'nın üretim alanlarının son 5 yılda (2010: 23.242 ha,

2015: 20.386 ha) %12.29, Fransa'nın (2010: 1155 ha, 2015: 1112 ha) %3.72, Japonya'nın (2010: 597 ha, 2015:414 ha) %30.65 oranında azaldığı, Çin'in (2010: 4794 ha, 2015:6070 ha) %26.62, ABD'nin ise (2010: 2472 ha, 2015:2511 ha) %1.58 oranında artış gösterdiği görülmektedir (AIPH and Union Fleurs, 2011, 2016). Dış mekan süs bitkileri üretiminde dünyada lider konumunda olan ülkelerin üretim alanları incelendiğinde (Çizelge 4), üretim alanlarında en fazla artış oranı %1042.25 ile Fransa'da olmuş bu ülkeyi İspanya (%230.31),



VI. SÜS BİTKİLERİ KONGRESİ

19-22 Nisan 2016, WOW Topkapı Palace - Antalya

Türkiye (%64.58), Polonya (%55.75), Belçika (%55.59) ve Çin (%53.15) izlemiştir. Kanada (%13.55), ABD (%9.14), Avustralya (%8.87) ve

Almanya (%3.74)'nın üretim alanlarında ise azalma görülmüştür.

Çizelge 3. Kesme çiçek ve iç mekan süs bitkilerinde önemli üretici ülkelerin üretim alanlarındaki değişimi

Ülkeler	Yıllar (Ha)		Değişim (2010-2015) (%)
	2010	2015	
Hollanda	7.664	6.720	-12,32
İtalya	10.866	12.774	17,56
Fransa	6.052	6.446	6,51
Almanya	7.167	6.741	-5,94
İspanya	2.693	7.083	163,02
İngiltere	5.246	7.329	39,71
Kenya	2.180	4.039	85,28
Etiyopya	2.000	1.240	-38,00
Çin	133.767	167.652	25,33
Hindistan	183.000	248.000	35,52
Japonya	18.800	16.840	-10,43
Tayland	9.280	12.324	32,80
ABD	17.537	29.407	67,69
Brezilya	51.437	14.992	-70,85
Kolombiya	7.900	7.161	-9,35
Ekvator	8.893	9.328	4,89

(Kaynak: AIPH and Union Fleurs, 2011, 2016).

Çizelge 4. Dış mekan süs bitkilerinde önemli üretici ülkelerin üretim alanlarındaki değişimi

Ülkeler	Yıllar (Ha)		Değişim (2010-2015) (%)
	2010	2015	
Hollanda	16.925	18.188	7,46
İtalya	16.279	19.484	19,69
Fransa	987	11.274	1042,25
Almanya	22.597	21.753	-3,74
İspanya	5.843	19.300	230,31
Belçika	3.445	5.360	55,59
Danimarka	1.521	2.270	49,24
Polonya	4.393	6.842	55,75
Çin	501.915	768.685	53,15
Tayvan	7.808	8.316	6,51
Japonya	10.187	10.187	0,00
Kanada	19.892	17.196	-13,55
ABD	182.753	166.050	-9,14
Avustralya	5.211	4.749	-8,87
Türkiye	1.968	3.239	64,58

(Kaynak: AIPH and Union Fleurs, 2011, 2016)

Üretim Değeri

Dünyada süs bitkileri üretim değeri son 6 yılda %45.32 oranında artış göstererek 2015 yılında 64 milyar 708 milyon 500 bin Euro'ya

ulaşmıştır. 2009-2015 yılları arasında ürün grupları arasında en fazla artış oranı %64.31 ile dış mekan süs bitkilerinde gerçekleşmiştir (Çizelge 5).

Çizelge 5. Dünya süs bitkileri üretim değerinin ürün grupları ve yıllara göre değişimi

Ürün Grubu	Yıllar (milyon Euro)							Değişim (2009-2015) (%)
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Kesme Çiçek ve İç Mekan Süs Bitkileri	26.196	26.500	26.500	28.000	32.000	30.000	35.000	33,61
Çiçek Soğanları	683,77	681,77	723,77	676,7	708,5	735,5	708,5	3,62
Dış Mekan Süs Bitkileri	17.650	20.352	21.057	21.407	21.000	23.000	29.000	64,31
Toplam	44.529,77	47.533,77	48.280,77	50.083,70	53.708,50	53.735,50	64.708,50	45,32

(Kaynak: AIPH and Union Fleurs, 2010-2016)

2015 yılı verilerine göre, kesme çiçek ve iç mekan süs bitkileri üretim değerinde kıtalar arasında en yüksek payı 15 milyar Euro değerle Asya-Pasifik kıtası alırken, bunu 10 milyar Euro değerle Avrupa kıtası izlemiştir. Asya-Pasifik kıtasında kesme çiçek ve iç mekan süs bitkileri üretim değerinde en yüksek payı Çin (6 milyar 231 milyon Euro) ve Japonya (2 milyar 688

milyon Euro) alırken, Avrupa kıtasında en yüksek payı sırasıyla Hollanda (2 milyar 342 milyon Euro), İtalya (1 milyar 202 milyon Euro), Almanya (1 milyar 156 milyon Euro), Fransa (968 milyon Euro) ve İspanya (967 milyon Euro) almıştır. Afrika kıtasında üretim değerinde en yüksek payı Kenya (657 milyon Euro) alırken, Kuzey Amerika'da ABD (4 milyar 434 milyon



VI. SÜS BİTKİLERİ KONGRESİ

19-22 Nisan 2016, WOW Topkapı Palace - Antalya

Euro), Orta ve Güney Amerika'da ise Brezilya (1 milyar 770 milyon Euro), Kolombiya (1 milyar 179 milyon Euro) ve Ekvator (739 milyon Euro) almıştır (AIPH and Union Fleurs, 2010-2016).

Ihracat

Dünyada 2016 yılı verilerine göre, 18 milyar 136 milyon 866 bin Euro değerinde süs bitkileri ihracatı gerçekleştirilmiştir. Dünya süs bitkilerinin ihracatının %49.06'ini (8 milyar 897 milyon 209 bin Euro) tek başına Hollanda gerçekleştirirken, bu ülkeyi %6.62'lik (1 milyar 200 milyon 57 bin Euro) oranla Kolombiya izlemiştir. 2012-2016 yılları arasındaki son 5 yıllık dönemde ihracatında en fazla artış oranı görülen ülkeler sırasıyla Kenya (%68.12), Çin (%49.73) ve Kanada (%43.81)'dir (Çizelge 6). Türkiye 73 milyon 743 bin Euro ihracat değeriyle dünya süs bitkileri ihracatında 25. sırada yer almıştır (Anonim, 2017).

Çizelge 6. Dünya süs bitkileri ihracatının ülkelere ve yıllara göre değişimi

Ülkeler	Yıllar (x 1000 Euro)			Pay (2016) (%)	Değişim (2012-2016) (%)
	2012	2014	2016		
Hollanda	8221,369	8258,313	8897,209	49,06	8,22
Kolombiya	994,128	1042,777	1200,057	6,62	20,71
Almanya	765,239	837,527	914,887	5,04	19,56
İtalya	688,774	663,534	753,494	4,15	9,40
Ekvator	603,561	693,784	729,114	4,02	20,80
Kenya	394,987	467,632	664,061	3,66	68,12
Belçika	680,745	678,550	544,898	3,00	-19,96
Danimarka	488,470	440,212	430,846	2,38	-11,80
ABD	311,435	317,012	383,490	2,11	23,14
Kanada	230,127	250,860	330,951	1,82	43,81
İspanya	251,803	298,322	325,357	1,79	29,21
Çin	199,142	308,408	298,176	1,64	49,73
Etiyopya	143,414	149,484	195,311	1,08	36,19
Tayvan	152,356	155,032	175,578	0,97	15,24
Fransa	136,383	135,264	139,306	0,77	2,14
Diğerleri	1953,660	1855,263	2154,131	11,88	10,26
Toplam	16.215,593	16.551,974	18.136,866	100,00	11,85

(Kaynak: Anonim, 2017).

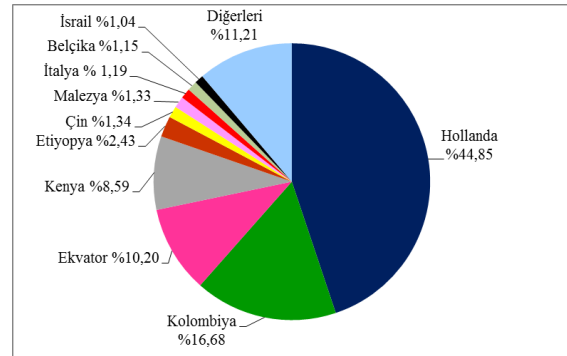
Dünya kesme çiçek ihracatı son 5 yıllık dönemde (2012-2016) %10.03 oranında artış göstererek 7 milyar 110 milyon 582 bin Euro'ya ulaşmıştır. Hollanda 3 milyar 189 milyon 374 bin Euro değer ve %44.85'lik payla ilk sırada yer alırken, bunu 1 milyar 185 milyon 712 bin Euro değer ve %16.68'lik oranla Kolombiya izlemiştir (Çizelge 7, Şekil 1). 2012-2016 yılları arasında kesme çiçek ihracatında ülkeler arasında en fazla artış oranı Kenya (%73.36) ve Etiyopya (%36.96)'da gerçekleşmiştir (Çizelge 7).

Çizelge 7. Dünya kesme çiçek ihracatının ülkelere ve yıllara göre değişimi (GTİP Kod: 0603*)

Ülkeler	Yıllar (x 1000 Euro)			Değişim (2012-2016) (%)
	2012	2014	2016	
Hollanda	3203,491	2910,853	3189,374	-0,44
Kolombiya	987,499	1033,853	1185,712	20,07
Ekvator	599,720	690,799	725,054	20,90
Kenya	352,262	416,366	610,692	73,36
Etiyopya	125,990	131,257	172,559	36,96
Çin	69,971	66,001	95,326	36,24
Malezya	94,099	73,800	94,465	0,39
İtalya	65,898	65,250	84,314	27,95
Belçika	195,410	214,883	81,879	-58,10
İsrail	61,168	63,778	73,934	20,87
Diğerleri	706,881	736,758	797,273	12,79
Toplam	6462,389	6403,598	7110,582	10,03

(Kaynak: Anonim, 2017).

*: GTİP Kod: Gümrük tarife istatistik pozisyonu kodu), 0603: Buket yapmaya elverişli veya süs amacına uygun cinsten kesme çiçekler ve çiçek tomurcukları (taze, kurutulmuş, boyanmış, ağartılmış, emprenye edilmiş veya başka şekilde hazırlanmış).



Şekil 1. Dünya kesme çiçek ihracat oranlarının ülkelere göre dağılımı (2016)

Dünyada 2016 yılı verilerine göre, 1 milyar 315 milyon 861 bin Euro değerinde çiçek soğanı (soğan, yumru, yumru kök, rizom, korm, pençe) (dinlenme halinde, sürgün vermiş veya çiçeklenmiş) ihraç edilmiştir. Çiçek soğanları ihracatında Hollanda 997 milyon 130 bin Euro değer ve %75.78'lik oranla ilk sırada yer almıştır (Çizelge 8).

Dünya canlı bitkiler (iç ve dış mekan süs bitkileri) ihracatı incelendiğinde, 2012-2016 yılları arasında ihracat oranı %5.90'lık artışla 6 milyar 587 milyon 159 bin Euro'ya yükselmiştir. 2016 yılı verilerine göre, canlı bitkiler ihracatında Hollanda %38.5'lik pay ve 2 milyar 535 milyon 895 bin Euro değerle ilk sırada yer alırken, bunu %10.11'lik oranla Almanya (665 milyon 700 Euro) ve %8.51'lik oranla İtalya (560 milyon 728 bin Euro) izlemiştir.



VI. SÜS BİTKİLERİ KONGRESİ

19-22 Nisan 2016, WOW Topkapı Palace - Antalya

Çizelge 8. Dünya çiçek soğanları ihracatının ülkelere ve yıllara göre değişimi (GTİP Kod: 0601*)

Ülkeler	Yıllar (x 1000 Euro)			Pay (2016) (%)	Değişim (2012-2016) (%)
	2012	2014	2016		
Hollanda	948,872	943,099	997,130	75,78	5,09
Almanya	67,159	62,939	60,327	4,58	-10,17
Belçika	25,522	20,092	28,451	2,16	11,48
Mısır	20,156	24,889	29,572	2,25	46,72
Şili	25,176	23,560	23,484	1,78	-6,72
Danimarka	20,803	28,379	27,479	2,09	32,09
Yeni Zelenda	19,404	23,467	21,080	1,60	8,64
ABD	16,115	17,863	16,560	1,26	2,76
Kanada	12,925	12,365	14,638	1,11	13,25
İsrail	7,637	7,236	7,587	0,58	-0,65
Diğerleri	99,741	89,007	89,553	6,81	-10,21
Toplam	1263,510	1252,896	1315,861	100,00	4,14

(Kaynak: Anonim, 2017).

*0601: Çiçek soğanı, yumru, yumru kök, korm, pençe ve rizomlar (dinlenme halinde, sürgün vermiş veya çiçeklenmiş).

Son 5 yıl içerisinde Hollanda'nın canlı bitkiler ihracatı %5.89 oranında azalırken, Çin (%64.74), Türkiye (%53.53), Kanada (%50.72), ABD (%31.86), Tayvan (%25.53), İspanya (%21.63) ve Almanya (%17.55) ihracat oranlarını en fazla artıran ülkeler olmuştur (Çizelge 9). Türkiye, 40 milyon 726 bin Euro değerle canlı bitkiler ihracatında dünyada 19. sırada yer almıştır (Anonim, 2017).

Çizelge 9. Dünya canlı bitkiler ihracatının ülkelere ve yıllara göre değişimi (GTİP Kod: 0602*)

Ülkeler	Yıllar (x 1000 Euro)			Pay (2016) (%)	Değişim (2012-2016) (%)
	2012	2014	2016		
Hollanda	2.694,678	2.526,047	2.535,895	38,50	-5,89
Almanya	566,293	613,177	665,700	10,11	17,55
İtalya	522,838	503,909	560,728	8,51	7,25
Belçika	390,371	395,753	383,043	5,81	-1,88
Danimarka	301,002	282,146	280,604	4,26	-6,78
İspanya	222,817	253,174	271,011	4,11	21,63
ABD	175,016	193,741	230,768	3,50	31,86
Kanada	145,553	167,507	219,376	3,33	50,72
Tayvan	119,659	131,058	149,014	2,26	24,53
Çin	89,888	204,951	148,077	2,25	64,74
Fransa	103,496	105,109	110,778	1,68	7,04
Polonya	71,272	76,194	83,369	1,27	16,97
Türkiye	26,526	32,018	40,726	0,62	53,53
Diğerleri	790,998	755,157	908,070	13,79	14,80
Toplam	6.220,407	6.239,941	6.587,159	100,00	5,90

(Kaynak: Anonim, 2017).

*0602: Diğer canlı bitkiler (kökleri dahil), çelikler, daldırmalar, dış ve iç mekan süs bitkileri.

Süs bitkileri içerisinde diğer önemli bir ürün grubu da 0604 GTİP kodlu bitki yaprakları, dalları ve bitkilerin çiçeksiz veya tomurcuksuz diğer kısımları, otsu yeşillikler ve buket yapmaya elverişli veya süs amaçlı kullanılan yosunlar ve likenlerdir. Bu grup ülkemizde ağaç dalları ve yosunlar olarak bilinmektedir. 2016 yılı verilerine bu ürün grubunun toplam ihracat

değeri 989 milyon 480 bin Euro olup, toplam ihracatın yarısından fazlasını (%54.22) Hollanda, Danimarka, ABD ve İtalya gerçekleştirmektedir (Çizelge 10).

Çizelge 10. Dünya bitki yaprakları, dalları ve diğer bitki kısımları ile buket yapmaya elverişli veya süs amaçlı yosunlar ve likenler ihracatının ülkelere ve yıllara göre değişimi (GTİP Kod: 0604*)

Ülkeler	Yıllar (x 1000 Euro)			Pay (2016) (%)	Değişim (2012-2016) (%)
	2012	2014	2016		
Hollanda	244,245	183,712	225,026	22,74	-7,87
Danimarka	164,632	127,952	117,044	11,83	-28,91
ABD	92,703	82,956	113,384	11,46	22,31
İtalya	74,910	67,959	81,033	8,19	8,17
Çin	38,096	35,824	52,428	5,30	37,62
Kanada	37,333	35,850	43,314	4,38	16,02
Hindistan	27,197	11,326	34,224	3,46	25,84
Kosta Rika	34,625	31,123	33,476	3,38	-3,32
Belçika	69,441	47,822	32,846	3,32	-52,70
Almanya	40,066	39,835	27,987	2,83	-30,15
Guatemala	14,545	15,089	23,939	2,42	64,59
Diğerleri	161,506	168,536	204,779	20,70	26,79
Toplam	999,299	847,984	989,480	100,00	-0,98

(Kaynak: Anonim, 2017).

*0604: Bitki yaprakları, dalları ve bitkilerin diğer kısımları (çiçeksiz veya tomurcuksuz) ve yeşillikler, buket yapmaya elverişli veya süs amaçlı yosunlar ve likenler (taze, kurutulmuş, boyanmış, ağartılmış, emprenye edilmiş veya başka şekilde hazırlanmış).

İthalat

Dünyada süs bitkileri ithalatı 2012-2016 yılları arasında %13.20 oranında artış göstererek 16 milyar 657 milyon 36 bin Euro'ya yükselmiştir. Almanya'nın süs bitkileri ithalatı son 5 yılda her ne kadar %2.35 oranında azalsa da, 2016 yılında 2 milyar 739

Çizelge 11. Dünya süs bitkileri ithalatının ülkelere ve yıllara göre değişimi

Ülkeler	Yıllar (x 1000 Euro)			Değişim (2012-2016) (%)
	2012	2014	2016	
Almanya	2805,517	2641,653	2739,514	-2,35
Hollanda	1509,429	1678,160	2198,169	45,63
ABD	1447,348	1480,090	1956,199	35,16
İngiltere	1181,449	1383,624	1440,547	21,93
Fransa	996,553	971,940	1041,449	4,51
Japonya	560,219	455,613	526,627	-6,00
İtalya	530,888	498,720	524,079	-1,28
Rusya	768,564	639,764	522,039	-32,08
İsviçre	488,211	476,073	503,357	3,10
Belçika	503,575	512,270	400,563	-20,46
Kanada	303,201	303,312	340,351	12,25
Avusturya	357,200	362,968	321,724	-9,93
Danimarka	236,670	252,436	297,692	25,78
İsveç	244,722	261,019	251,242	2,66
Polonya	199,679	237,106	236,800	18,59
Diğerleri	2581,102	2909,401	3356,684	30,05
Toplam	14714,327	15064,149	16657,036	13,20

(Kaynak: Anonim, 2017).

milyon 514 bin Euro değerle dünyada en fazla 2

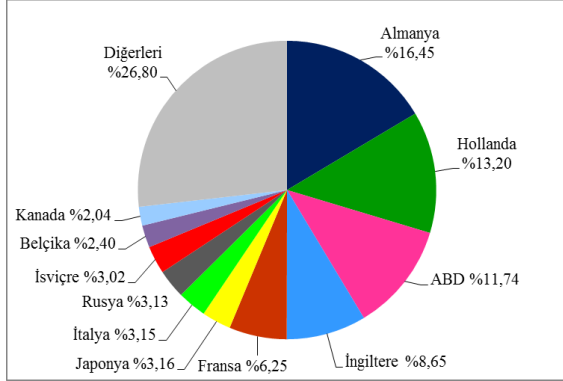


VI. SÜS BİTKİLERİ KONGRESİ

19-22 Nisan 2016, WOW Topkapı Palace - Antalya

milyar 739 milyon 514 bin Euro değerle dünyada en fazla süs bitkileri ithal eden ülke konumundadır (Çizelge 11). Türkiye 78 milyon 839 bin Euro değerle dünya süs bitkileri ithalatında 30. sırada yer almaktadır (Anonim, 2017).

Dünya süs bitkileri ithalatının %50 sini sadece Almanya (%16.45), Hollanda (%13.20), ABD (%11.74) ve İngiltere (%8.65) olmak üzere sadece dört ülke gerçekleştirmektedir (Şekil 2).



Şekil 2. Dünya süs bitkileri ithalat oranlarının ülkelere göre dağılımı (2016)

Son 5 yıllık dönemde ithalat oranını en fazla artıran ülkeler sırasıyla Hollanda (%45.63), ABD (%35.16) ve Danimarka (%25.78) iken, ithalat oranının en çok azaldığı ülke %32.08 ile Rusya'dır (Çizelge 11).

2012 yılında 6 milyar 148 milyon 333 bin Euro olan dünya kesme çiçek ithalatı, 2016 yılında %15.89'lük artışla 7 milyar 125 milyon 516 bin Euro'ya yükselmiştir (Çizelge 12).

Çizelge 12. Dünya kesme çiçek ithalatının ülkelere ve yıllara göre değişimi

Ülkeler	Yıllar (x 1000 Euro)			Pay (2016) (%)	Değişim (2012-2016) (%)
	2012	2014	2016		
ABD	907,770	917,283	1257,335	17,65	38,51
Almanya	905,632	998,167	1041,401	14,62	14,99
Hollanda	635,300	734,009	924,465	12,97	45,52
İngiltere	741,852	857,007	914,741	12,84	23,31
Fransa	341,148	333,909	348,683	4,89	2,21
Rusya	580,653	460,912	322,911	4,53	-44,39
Japonya	343,321	266,311	313,255	4,40	-8,76
İtalya	162,243	151,241	164,441	2,31	1,35
İsviçre	145,321	148,272	157,833	2,22	8,61
Belçika	225,206	246,095	138,278	1,94	-38,60
Kanada	110,399	106,344	112,724	1,58	2,11
Diğerleri	1049,488	1203,484	1429,449	20,06	36,20
Toplam	6148,333	6423,034	7125,516	100,00	15,89

(Kaynak: Anonim, 2017).

2016 yılında dünyada en fazla kesme çiçek ithalatı gerçekleştiren ülkeler sırasıyla ABD (%17.65), Almanya (%14.62), Hollanda (%12.97) ve İngiltere (%12.84) olup bu dört

ülkenin dünya ithalatındaki toplam payı %58.07'dir. 2012-2016 yılları arasındaki 5 yıllık dönemde kesme çiçek ithalatında oransal olarak en fazla artış gösteren ülkeler sırasıyla Hollanda (%45.52), ABD (%38.51) ve İngiltere (%23.31)'dir (Çizelge 12).

Çiçek soğanları ithalatı 2012-2016 yılları arasında %8.92 oranında artış göstermiştir. Çiçek soğanları ithalatında tıpkı kesme çiçek ithalatında olduğu gibi ilk iki sırayı ABD (178 milyon 840 bin Euro) ve Almanya (141 milyon 508 bin Euro) almıştır. 2012-2016 yılları arasında çiçek soğanları ithalatında oransal olarak fazla artış sırasıyla Vietnam (%111.83), Çin (%63.61), Fransa (%37.66) ve ABD (%32.28)'de gerçekleşmiştir (Çizelge 13).

Çizelge 13. Dünya çiçek soğanları ithalatının ülkelere ve yıllara göre değişimi

Ülkeler	Yıllar (x 1000 Euro)			Pay (2016) (%)	Değişim (2012-2016) (%)
	2012	2014	2016		
ABD	135,201	173,928	178,840	12,80	32,28
Almanya	136,252	132,616	141,508	10,13	3,86
İsviçre	98,288	97,047	103,619	7,42	5,42
Fransa	74,320	90,040	102,307	7,33	37,66
İngiltere	102,052	101,031	92,019	6,59	-9,83
Çin	55,512	62,144	90,824	6,50	63,61
Hollanda	74,436	73,313	60,978	4,37	-18,08
Japonya	63,809	55,705	53,044	3,80	-16,87
İtalya	46,840	46,622	45,971	3,29	-1,86
Vietnam	18,341	31,018	38,851	2,78	111,83
Diğerleri	477,187	482,402	488,708	34,99	2,41
Toplam	1282,238	1345,866	1396,669	100,00	8,92

(Kaynak: Anonim, 2017).

Dünya canlı bitkiler ithalatı incelendiğinde (Çizelge 14), 2012-2016 yılları arasında canlı bitki ithalatının %7.62 oranında artış gösterdiği belirlenmiştir. 2016 yılında 6 milyar 111 milyon 342 bin Euro olan canlı bitki ithalatında en büyük payı %17.17'lik oranla Almanya alırken, bu ülkeyi %8.83'lük payla Fransa izlemiştir.

2012-2016 yılları arasındaki dönemde canlı bitki ithalatında oransal olarak en fazla artışın görüldüğü ülkeler sırasıyla Almanya (%607.49) ve ABD (%46.24)'dir. Türkiye 2016 yılında 66 milyon 228 bin Euro değerinde canlı bitki ithalatıyla dünyada 21. sırada yer almıştır (Çizelge 14) (Anonim, 2017). Türkiye süs bitkileri sektöründe en fazla ithalatı canlı bitkiler ürün grubunda gerçekleştirmektedir.



VI. SÜS BİTKİLERİ KONGRESİ

19-22 Nisan 2016, WOW Topkapı Palace - Antalya

Çizelge 14. Dünya canlı bitkiler ithalatının ülkelere ve yıllara göre değişimi

Ülkeler	Yıllar (x 1000 Euro)			Pay (2016) (%)	Değişim (2012-2016) (%)
	2012	2014	2016		
Almanya	148,347	1125,413	1049,547	17,17	607,49
Fransa	533,657	501,918	539,839	8,83	1,16
ABD	293,322	332,237	428,959	7,02	46,24
Hollanda	454,035	431,674	412,942	6,76	-9,05
İngiltere	299,970	379,718	386,902	6,33	28,98
İtalya	242,667	227,608	248,456	4,07	2,39
İsviçre	213,185	201,021	212,325	3,47	-0,40
Belçika	204,473	211,487	212,215	3,47	3,79
Avusturya	219,650	214,559	187,638	3,07	-14,57
Danimarka	125,011	143,664	165,995	2,72	32,78
Kanada	135,603	139,426	164,596	2,69	21,38
Rusya	122,368	122,652	148,198	2,42	21,11
Türkiye	46,044	59,016	66,228	1,08	43,84
Diğerleri	2640,165	1711,427	1887,502	30,89	-28,51
Toplam	5678,497	5801,820	6111,342	100,00	7,62

(Kaynak: Anonim, 2017).

Bitki yaprakları, dalları ve diğer bitki kısımları ile buket yapmaya elverişli veya süs amaçlı yosunlar ve likenlerin dünyadaki ithalatı incelendiğinde, bu gruptaki ithalat oranı 2012-2016 yılları arasında sadece %1.30 seviyesinde bir artış göstermiştir. Hollanda, ABD ve Almanya'nın bu ürün grubunun ithalatındaki toplam payı %49.81'dir, diğer bir ifadeyle dünyadaki toplam ithalatın yarısını bu üç ülke gerçekleştirmiştir (Çizelge 15).

Çizelge 15. Dünya bitki yaprakları, dalları ve diğer bitki kısımları ile buket yapmaya elverişli veya süs amaçlı yosunlar ve likenler ithalatının ülkelere ve yıllara göre değişimi

Ülkeler	Yıllar (x 1000 Euro)			Pay (2016) (%)	Değişim (2012-2016) (%)
	2012	2014	2016		
Hollanda	207,433	194,246	215,001	22,72	3,65
ABD	110,003	97,954	128,396	13,57	16,72
Almanya	144,695	146,267	128,022	13,53	-11,52
Japonya	65,657	55,455	66,088	6,98	0,66
Fransa	47,428	46,073	50,620	5,35	6,73
İngiltere	37,575	45,868	46,885	4,95	24,78
İsviçre	31,418	29,733	29,580	3,13	-5,85
Kanada	22,055	22,679	25,808	2,73	17,02
Rusya	31,468	25,629	24,273	2,56	-22,86
İtalya	20,916	17,989	22,469	2,37	7,42
Belçika	51,019	29,320	21,620	2,28	-57,62
Diğerleri	164,711	175,199	187,750	19,84	13,99
Toplam	934,378	886,412	946,512	100,00	1,30

(Kaynak: Anonim, 2017).

Gelişmeler ve Değişimler

Hollanda dünya süs bitkileri ihracatının neredeyse yarısını (%49.06) tek başına karşılayarak sektördeki liderliğini sürdürmektedir. 2013 yılında gerek Rusya'da yaşanan ekonomik kriz gerekse Rusya ile Hollanda arasındaki politik sorunlar sonucu Rusya'nın Hollanda'dan çiçek ithalatını sınırlaması sonucu, Rusya'nın kesme çiçek

ithalatı %44.39, toplam süs bitkileri ithalatı ise %32.08 oranında azalmıştır (Anonim, 2016a).

Benzer şekilde 2012-2016 yılları arasında Hollanda'nın da Rusya'ya kesme çiçek ihracatı önemli oranda (%49.71) azalma göstermiştir. Rusya ile Hollanda arasında yaşanan sorunlar Litvanya, Polonya ve Letonya'nın Rusya'ya kesme çiçek ihracatlarını sırasıyla %536, %192 ve %106 gibi çok yüksek oranlarda artırmıştır (Anonim, 2016a, Anonim, 2017). Aynı dönemde İtalya'nın da Rusya'ya canlı bitkiler ihracatı önemli oranda (%272.8) artış göstermiştir.

Dünya kesme çiçek ihracatında lider konumunda olan Hollanda kesme çiçek ihracatının %55.11'ini sadece Almanya (%27.39), İngiltere (%15.42) ve Fransa (%12.29)'ya gerçekleştirirken, diğer önemli kesme çiçek ihracatçısı ülkelere Kolombiya ihracatının %78.26'sını ABD'ye, Kenya ihracatının %71.39'unu AB ülkelerine (Hollanda ve İngiltere), Etiyopya ihracatının %81.93'ünü Hollanda'ya, Ekvator ise ihracatının %47.76'sını ABD'ye gerçekleştirmektedir (Anonim, 2017). Kesme çiçek ithalatında dünyada lider konumunda olan ABD, ithalatının üçte ikisinden fazlasını (%78.84) Kolombiya ve Ekvator'dan gerçekleştirmektedir. Çin'in 2012-2016 yılları arasında kesme çiçek ihracatı %73.40, canlı bitkiler ihracatı %60.70, bitki yaprakları, dalları ve diğer bitki kısımları ile buket yapmaya elverişli veya süs amaçlı yosunlar ve likenler ihracatı ise %74.57 oranında artış göstermiştir (Anonim, 2017).

Dünyada en fazla kesme çiçek satışının yapıldığı Hollanda mezarlarında (Royal FloraHolland ve Plantion) 2011-2015 yılları arasında kesme çiçek satış adetleri (saatler+doğrudan satışlar) %4.91 oranında azalma göstermiştir. 2015 yılı verilerine göre Hollanda mezarlarında en fazla sayıda satışı gerçekleştirilen tür 3 milyar 558 bin adet dal ile kesme güldür. 2011-2015 yılları arasında satış adetleri oransal olarak en fazla artan türler sırasıyla ortanca (%34.63), lisianthus (%10.85) ve şakayık (%8.74)'tır. Aynı yıllar arasında satış adetleri oransal olarak en fazla azalan türler ise sırasıyla anthurium (%33.81), gypsophila (%33.55), frezya (%21.64) ve alstromerya (%21.22)'dir (Çizelge 17) AIPH and Union Fleurs, 2016.



VI. SÜS BİTKİLERİ KONGRESİ

19-22 Nisan 2016, WOW Topkapı Palace - Antalya

Çizelge 16. Hollanda mezarlarında en fazla satılan (saatler+doğrudan satış) kesme çiçek türleri

Türler	Adet (milyon)		Pay (2015) (%)	Değişim (2011-2015) (%)
	2011	2015		
Kesme Gül	3707,7	3558	33,07	-4,04
Lale	1771,5	1802,5	16,75	1,75
Sp. Kasımpati	1205,1	1149,9	10,69	-4,58
Gerbera	873,9	893,8	8,31	2,28
Frezya	315,2	247	2,30	-21,64
Lilium	298,5	297,2	2,76	-0,44
Karanfil	196,5	161,2	1,50	-17,96
St. Kasımpati	179,9	157,2	1,46	-12,62
Alstromerya	185,7	146,3	1,36	-21,22
Lisianthus	129,9	144	1,34	10,85
Hypericum	138,5	111,9	1,04	-19,21
Gypsophila	125,8	83,6	0,78	-33,55
Şakayık	70,9	77,1	0,72	8,74
Limonium	65,4	68,8	0,64	5,20
Kala	67,3	61,1	0,57	-9,21
Anthurium	69,5	46	0,43	-33,81
Diğer dekoratifler	54,9	47,6	0,44	-13,30
Hippeastrum	45	44,7	0,42	-0,67
Ortanca	30,9	41,6	0,39	34,63
C. Orkide	26,3	22,8	0,21	-13,31
Diğerleri	1757,4	1597,6	14,85	-9,09
Toplam	11315,9	10759,9	100,00	-4,91

Kaynak: AIPH and Union Fleurs, 2016.

Hollanda mezarlarında 2015 yılındaki iç ve dış mekan süs bitkileri satışı 2011 yılına göre %3.42 oranında azalma göstermiştir (Çizelge 17).

Çizelge 17. Hollanda mezarlarında en fazla satılan iç ve dış mekan süs bitkileri

Türler	Adet (milyon)		Pay (2015) (%)	Değişim (2011-2015) (%)
	2011	2015		
P. Orkide	105,3	124,6	9,94	18,33
Kalanço	78,6	87,1	6,95	10,81
Sümbül	47,9	50	3,99	4,38
Gül	40,2	47,5	3,79	18,16
Kasımpati	40,7	42,2	3,37	3,69
Siklamen	33,1	31,9	2,55	-3,63
Hedera	29,9	28,5	2,27	-4,68
Nergis	25,9	26,3	2,10	1,54
Begonya	20,6	17,9	1,43	-13,11
Spathiphyllum	20,9	17	1,36	-18,66
Dracena	17,6	15,7	1,25	-10,80
Anthurium	17	16,6	1,32	-2,35
Ortanca	15,2	16,7	1,33	9,87
Campanula	12,1	14,5	1,16	19,83
Ficus	13,1	9,9	0,79	-24,43
Rhododendron	12	11,2	0,89	-6,67
Aranjman	7,4	9,3	0,74	25,68
Şimşir	8,9	5	0,40	-43,82
Zamioculcas	7,3	6,3	0,50	-13,70
D. Orkide	4,7	5,1	0,41	8,51
Diğerleri	739,2	669,6	53,44	-9,42
Toplam	1297,3	1252,9	100,00	-3,42

(Kaynak: AIPH and Union Fleurs, 2016).

Kesme çiçek sektöründe sektörün lokomotif ve geleneksel üretim merkezleri olan bilinen başta Hollanda olmak üzere birçok gelişmiş ülke iklim, temiz su kaynağı, işgücü ve enerji maliyetleri vb. nedenlerden dolayı üretim merkezlerini Afrika, Asya ve Güney Amerika kıtasında uygun iklim koşulları ve ucuz işgücünün bulunduğu ülkelere (Kolombiya, Kenya, Ekvator, Etiyopya vb.) kaydırmıştır. Gelişmiş ülkeler sadece taze kesme çiçekleri değil aynı zamanda hem kesme çiçekler hem de iç mekan süs bitkilerinin üretim materyallerini de (çelik aşı gözü vb.) Afrika (Kenya, Etiyopya, Uganda, Tanzanya, Zambiya) ve Güney Amerika ülkelerinden temin yoluna yönelmişlerdir.

Gelişmiş ülkeler kesme çiçek üretim alanlarını uygun iklim koşulları ve işgücü maliyetlerinin düşük olduğu ülkelere kaydırmakla birlikte hem kendi ülkelerinde kalan seralarda yüksek teknolojiden yararlanarak birim alandan maksimum düzeyde verim alma yoluna gitmişler hem de diğer süs bitkilerinin (iç ve dış mekan süs bitkileri, çiçek soğanları) üretimine yönelmişlerdir.

0604 GTİP koduyla kısaca kesme yeşillikler (ağaç dalları ve yosunlar) olarak da bilinen bitki yaprakları, dalları ve diğer bitki kısımları ile buket yapmaya elverişli veya süs amaçlı yosunlar ve likenler grubunda, birçok ülke kendi doğal floralarındaki türleri sektöre kazandırarak bu türlerin ihracatına yönelmişlerdir. Bu ürün grubunda 2015 yılında AB ülkelerine yapılan toplam ihracatın (359 milyon Euro) %86'sını Hollanda (%35), ABD (%18), Kosta Rika (%10), İtalya (%7), Guatemala (%5), İsrail (%5), Meksika (%4) ve Kanada (%2) gerçekleştirmiştir (AIPH and Union Fleurs, 2016).

Süs bitkileri sektöründe özellikle kesme çiçekler, soğanlı kesme çiçekler ve iç mekan süs bitkileri üretiminin yapıldığı seralarda ileri teknoloji kullanımı giderek yaygınlaşmaktadır. Seralarda başta optimum alan kullanımı ve işgücü tasarrufu olmak üzere pek çok avantaj sağlayan ve rolling bench olarak isimlendirilen hareketli masalar giderek yaygınlaşmakta, su ve gübre tasarrufu yanında yer altı sularının kirlenmesini önlemek bakımından da önemli olan kapalı drenaj (resirküle) sistemleri giderek benimsenmektedir. Sektörde dikim, hasat ve söküm makine ve robotları, sınıflandırma, boylama ve demetlemede ful otomasyon, ışıklandırmada led teknolojisi, CO₂ ile



VI. SÜS BİTKİLERİ KONGRESİ

19-22 Nisan 2016, WOW Topkapı Palace - Antalya

zenginleştirme, çiçek soğanlarında ürün programa ve forcing, hastalık ve zararlılarla mücadelede biyolojik ve entegre mücadele, budama ve şekil vermede mekanizasyon kullanımı giderek yaygınlık kazanmaktadır.

Günümüzde gerek hastalıklardan arı bitki elde etmek gerekse kısa sürede hızlı çoğaltma yapmak amacıyla doku kültürüyle çoğaltma yöntemi çok sayıda süs bitkisinde ticari olarak uygulanmaya başlamıştır. Bu amaçla Polonya, Bulgaristan, Hindistan, Tayvan, Malezya, Tayland, Küba, Kosta Rika gibi birçok ülkede çok sayıda laboratuvarında süs bitkisi yanında tıbbi aromatik bitkilerden, muza, orkidelere, meyve anaçlarına, orman ağaçlarına kadar çok sayıda bitki türü çoğaltılmaktadır (Govil and Gupta, 1997; Özzambak, 2015). Bugün bazı kesme çiçek (orkide, gerbera, statice, anthurium) iç mekan (afrika menekşesi, spathiphyllum, anthurium, orkide) ve dış mekan süs bitkileri ile soğanlı kesme çiçek (ranunculus) türleri ticari olarak doku kültürü yöntemiyle çoğaltılmaktadır.

Süpermarketler ve online satışların pazarlamadaki payı günümüzde giderek artış göstermektedir. Süpermarketler, showroomlar ve toptan satış yerlerinde doğrudan satışların artmasıyla birlikte hem tüketicilerin ürün satın alma davranışları değişmiş hem de kalite, ürün çeşitliliği, sertifikasyon ve üretimde sürdürülebilirliğin önemi daha da artmıştır. Bütün bunlar firmalarda “production in the triple P-concept” olarak adlandırılan 3P-konseptinin (Profit-Planet-People) gelişmesini sağlamıştır. P harflerinden Profit: karlılığı, Planet: çevreye duyarlılığı, People: sosyal sorumluluk ve güvenceyi ifade etmektedir (van Uffelen and de Groot, 2005). Günümüzde artık sadece süpermarketlerde değil birçok pazarlama kanalıyla satılan çiçeklerin etiketleri üzerinde ürün kalitesi ve sertifikasyon (çevre ve sosyal güvence) bilgilerine yer verilmesi ürünün güvencesini artırmaktadır.

Süs bitkileri sektöründe önemli gelişmelerden biri de lojistik alanında yaşanmaktadır. Daha uzun raf ömrüne sahip olan bazı kesme çiçek türleri (kasımpatı vb.), kesme yeşillikler, çiçek soğanları ve genç bitkilerin kıtalar arası taşınmasında hava taşımacılığına göre yaklaşık 2 kat daha ucuz olan deniz taşımacılığı ve konteyner sistemi giderek önem kazanmaktadır. Günümüzde Kolombiya, Ekvator, İsrail, Kosta Rika, Kenya ve Güney

Afrika'dan Hollanda'ya, Kolombiya'dan İngiltere'ye, Vietnam'dan Japonya'ya, İsrail'den Avrupa'ya, Çin'den Japonya'ya deniz taşımacılığı yoluyla süs bitkileri taşınmaktadır. Kolombiya'nın 2013 yılındaki toplam kesme çiçek ihracatının %15'i deniz yoluyla taşınmıştır (Anonim, 2015, 2016b)

Türkiye'nin Gelecek Vizyonu

Türkiye'de 1940'lı yıllarda İstanbul ve çevresinde başlayan süs bitkileri üretimi ilerleyen yıllarda farklı illere yayılarak genişlemeye başlamıştır. 1985 yılında Antalya'da üretimin başlamasıyla birlikte ihracatımızda başlamış ve bu tarihten itibaren gerek üretim alanları gerekse ihracatımız giderek artış göstermiştir. Ülkemiz süs bitkileri sektörü günümüzde 48.500 dekar üretim alanı ve 81.6 milyon \$ ihracat değeriyle katma değeri yüksek önemli bir sektör haline gelmiştir. Bununla birlikte sektör 2016 yılında 5.6 milyon \$ dış ticaret açığı vermiştir. Türkiye süs bitkileri sektöründe; uygun iklim koşulları, zengin biyoçeşitliliği, pazar ülkelere yakınlığı, işgücü varlığı ve yenilenebilir enerji kaynakları gibi avantajlarını iyi değerlendirip kullanabilirse, dünya süs bitkileri üretim ve ihracatında önemli bir konuma gelebilir. Bu hedef doğrultusunda Türkiye'nin süs bitkileri sektöründe gelecek vizyonu;

- ✓ Üretim materyalinde dışa bağımlılığı ortadan kaldırmak,
- ✓ Yerli çeşitler ıslah ederek sektöre kazandırmak,
- ✓ Birim alandan maksimum verim ve kalitede ürün almak,
- ✓ Tarıma dayalı ihtisas organize bölgelerini kurmak,
- ✓ Ürün bazında uzmanlaşmak,
- ✓ Uzun vadeli üretim planlaması yapmak,
- ✓ Modern seralar ve ileri teknoloji kullanımını sağlamak,
- ✓ Yenilenebilir enerji kaynaklarını kullanmak,
- ✓ Üretim-Pazarlama-Dağıtım ağı sisteminin birlikte işlemlerini sağlamak,
- ✓ Doğal kaynakların sürdürülebilirliği ilkesine bağlı kalınarak, floramızda süs bitkisi olarak kullanılma potansiyeli yüksek olan türleri sektöre kazandırmak ve bunların ekonomik açıdan sürdürülebilir kullanımını sağlamak,
- ✓ Dış ticaret dengesi ihracat lehine gelişen ve uluslararası alanda yüksek rekabet gücü olan bir ülke haline gelmek, olmalıdır.



VI. SÜS BİTKİLERİ KONGRESİ

19-22 Nisan 2016, WOW Topkapı Palace - Antalya

Sonuç

Süs bitkileri sektörü dünyanın birçok ülkesinde yaşanan ekonomik krize rağmen, gerek üretim alanları ve üretim değeri gerekse ihracat ve ithalat değerleri bakımından büyüme eğilimi göstermektedir. Küreselleşme birçok sektörde olduğu gibi süs bitkileri sektöründe de önemli gelişme ve değişimlere neden olmuştur. Gelişmiş ülkeler işgücü maliyetlerini azaltmak amacıyla üretimden pazarlamaya kadar bütün aşamalarda ileri teknoloji kullanımı ve otomasyona yönelirken, Afrika, Asya-Pasifik ve Orta-Güney Amerika kıtasındaki birçok ülke uygun iklim koşulları ve ucuz işgücü avantajlarını kullanmaktadır. Hollanda dünya süs bitkileri ihracatında, Almanya ise ithalatta liderliğini sürdürmektedir. Türkiye süs bitkileri sektöründe her ne kadar dış ticaret açığı verse de, sahip olduğu avantajları iyi değerlendirip kullanırsa dünya süs bitkileri sektöründe önemli bir konuma gelebilir.

Kaynaklar

- AIPH/Union Fleurs, 2010. International Statistics Flowers and Plants 2010. AIPH/Union Fleurs International Flower Trade Association, Volume:58, Netherlands.
- AIPH/Union Fleurs, 2011. International Statistics Flowers and Plants 2011. AIPH/Union Fleurs International Flower Trade Association, Volume:59, Netherlands.
- AIPH/Union Fleurs, 2012. International Statistics Flowers and Plants 2012. AIPH/Union Fleurs International Flower Trade Association, Volume:60, Netherlands.
- AIPH/Union Fleurs, 2013. International Statistics Flowers and Plants 2013. AIPH/Union Fleurs International Flower Trade Association, Volume:61, Netherlands.
- AIPH/Union Fleurs, 2014. International Statistics Flowers and Plants 2014 AIPH/Union Fleurs International Flower Trade Association, Volume:62, Netherlands.
- AIPH/Union Fleurs, 2015. International Statistics Flowers and Plants 2015. AIPH/Union Fleurs International Flower Trade Association, Volume:63, Netherlands.

- AIPH/Union Fleurs, 2016. International Statistics Flowers and Plants 2016. AIPH/Union Fleurs International Flower Trade Association, Volume:64, Netherlands.
- Anonim, 2015. World Floriculture Map 2015. https://www.rabobank.com/en/images/World_Floriculture_Map_2015_vanRijswijk_Jan2015.pdf (Erişim Tarihi: 10 Haziran 2017).
- Anonim, 2016a. Market description: Developments and trends in the flower and plant market for 2015/2016. <http://www.intracen.org/uploadedFiles/intracen> (Erişim Tarihi: 01 Mayıs 2017).
- Anonim, 2016b. World Floriculture Map 2016. https://research.rabobank.com/far/en/sectors/regional-food-agri/world_floriculture_map_2016.html (Erişim Tarihi: 12 Haziran 2017).
- Anonim, 2017. Trade Statistics For International Business Development. http://www.trademap.org/Country_SelProduct_TS.aspx, (Erişim Tarihi: 01 Haziran 2017).
- Govil, S., Gupta, S.C., 1997. Commercialization of tissue culture in India. Plant Cell, Tissue and Organ Culture Vol. 51(1), p:65-73, Dolilo. 1023/1.
- Karagüzel, O., Korkut, A.B., Özkan, B., Çelikel, F. Titiz, S., 2010. Süs Bitkileri Üretiminin Bugünkü Durumu, Geliştirilme Olanakları ve Hedefleri. Türkiye Ziraat Mühendisliği VII. Teknik Kongresi Bildiriler Kitabı. s:539-558.
- Kazaz, S., Erken, K., Karagüzel, Ö., Alp, Ş., Öztürk, M., Kaya, A.S., Gülbağ, F., Temel, M., Erken, S., Saraç, Y.İ., Elinç, Z., Salman, A., Hocagil, M., 2015. Süs Bitkileri Üretiminde Değişimler ve Yeni Arayışlar. TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası Türkiye Ziraat Mühendisliği VIII. Teknik Kongresi, Bildiriler Kitabı-1, s: 645-672. 12-16 Ocak, Ankara.
- Lawson, R.H., 1996. Economic importance and trends in ornamental horticulture. Acta Hort. 432:226-237.
- Malter, A.J., 1995. The economic importance of ornamentals. In: Loebenstein, G., Lawson, R.H., Brunt, A.A. (eds.), Virus and Virus-Like Diseases of Bulb and Flower Crops. John Wiley and Sons, Chichester, U.K. pp.1-13.
- Özzambak, M.E., 2015. Süs bitkilerinde doku kültürü uygulamaları. Türktob, Nisan-Haziran-2015, Yıl:4, Sayı:14, s:16-21,.
- Van Uffelen, R.L.M., de Groot, N.S.P., 2005. Floriculture World Wide; production, trade and consumption patterns show market opportunities and challenges. <http://ageconsearch.umn.edu/bitstream/29148/1/pa05va01.pdf>.